

Mitch Albom

Ö Ğ R E T M E N İ M
Mori'yle
SALI BULUŞMALARI

Hayattaki En Büyük Ders

Çeviren
Burcu Gezek Harbert

By
BİRİNER YAYINLARI

BOYNER YAYINLARI

Eski Büyükdere Caddesi, Park Plaza 22, Maslak–İstanbul

Tel: (0212) 366 89 00

by@boyner-holding.com.tr

© 1997, Mitch Albom

Orijinal adı ve yayımcısı : *Tuesdays with Morrie*
Doubleday, New York

Birinci Baskı : Temmuz 1999, İstanbul

İkinci Baskı : Ocak 2001, İstanbul

Üçüncü Baskı : Nisan 2002, İstanbul

Beşinci Baskı : Haziran 2003, İstanbul

Altıncı Baskı : Ekim 2006, İstanbul

Yedinci Baskı : Mart 2008, İstanbul

Sekizinci Baskı : Şubat 2009, İstanbul

Dokuzuncu Baskı : Kasım 2012, İstanbul

Onuncu Baskı : Ekim 2013, İstanbul

ISBN : 978-975-7004-19-6

Yayıma Hazırlayan : Zülfü Dicleli

Düzelti : Ahmet Ant

Düzenleme : Mavi Grafik

Kapak tasarımı : Rafineri Reklamcılık

Baskı ve Cilt : Acar Basım ve Cilt San. Tic. A.Ş.

Beysan San. Sit. Birlik Cad. No: 26

Haramidere - Beylikdüzü - İSTANBUL

Tel: (0212) 422 18 34

Çevirmenin Notu

İzmir Sağlık Hastanesi hatta. Ünal Gezek'in odasını bağlamalarını rica ediyorum. Babamın odasını yani.

"O numaralı odada öyle bir hasta kalmıyor."

"Lütfen yeniden kontrol edin. Dün o numaradan görüştüm kendileriyle."

"Hanımefendi, nereden arıyorsunuz?"

"Amerika'dan, ama bunun ne önemi var?"

"Lütfen hattan ayrılmayın."

Bir şeyler ters. Bir şeyler ters gidiyor.

"Alo?"

"Beyefendi, babam ... numaralı odada hastanemizde yatıyordu dün. Bugün o numaralı odada öyle birisinin kalmadığını söylüyorlar bana."

"Hastanın nesi oluyordunuz?"

"Kızıyım. Amerika'dan arıyorum."

"Size haber vermediler mi?"

"Ne haberi, kimse bana haber maber vermedi?"

Bağırılmaya başlıyorum. Sabrım tükeniyor.

"Hanımefendi lütfen bir yere oturun... Oturdunuz mu?"

Hafif bir hı hı sesi çıkarıyorum. Sanki bilinçaltım haberi bilincimden önce yakalıyor.

"Babanız eks olmuş."

"Eks olmak da ne demek? Neden söz ediyorsunuz?"

“Babanızı kaybettik.”

“Hayır, hayır, hayır, siz karıştırıyorsunuz. Ben dün konuştum onunla. Lütfen yeniden kontrol edin. Siz karıştırıyorsunuz.”

“Bir saniye, Ünal Gezek demiştiniz değil mi?”

“Evet. Babam Ünal Gezek. Şimdi beni onun yeni odasına bağlayın lütfen.”

“Hanımefendi hata yok. Babanız eks olmuş..”

Bu telefon görüşmesinden bugüne dek bir türlü aşamadığım tek duygu babamın hangi sona doğru ilerlediğini çok iyi bilen ve bu bilgiyi kendilerine saklayanlara olan öfkem.

Bu telefon görüşmesinden bugüne dek yanıtından tatmin olamadığım tek soru ise, bu gerçeğin bizlerden, binlerce kilometre uzaktaki öz kızından ve diğer aile fertlerinden niçin saklandığı.

Babam, Mori’ye bilgelik yönünden çok benzerdi. En çok Goethe’yi sever, “Doğrular tentürdiyot gibidir, acıtır ama iyi gelir” sözünü dilinden hiç düşürmezdi. Böyle birisinden mutlak sonunun gelişi saklandı. Huzur içinde değil, terör ve panik içinde, hiç hak etmediği bir biçimde ayrıldı aramızdan.

Bu kitabı babamın anısına çevirdim. Onunla vedalaşamadım, ama Mori sayesinde bana söyleyebilecek olduğu şeyleri duymuş oldum. Babamı ve Mori’yi çok özlüyorum.

Siz bu mükemmel kitabı gözünüzü kırpmadan okurken, ben de ölümcül hastaları ve yakınlarını içinde buldukları durum hakkında bilgilendirmede, dayanışma ve psikolojik destek hizmetleri vermede kullanılacak bir fonun kuruluşuyla ilgileniyor olacağım. Çevirmenlik gelirlerinin tamamı da bu doğrultuda kullanılacak.

Burcu Gezek Harbert

*BU KİTAP TANIDIĞIM
EN CESUR İNSANA,
KARDEŞİM PETER'E
İTHAF EDİLMİŞTİR.*

İçindekiler

Teşekkür	11
Müfredat	13
Ders Özeti	16
Öğrenci	25
Görsel-İşitsel	29
Yönlendirme	36
Sınıf	42
Yoklama	50
İLK SALI	
Dünya Hakkında Konuşuyoruz	57
İKİNCİ SALI	
Kendine Acıma Üzerine Konuşuyoruz	64
ÜÇÜNCÜ SALI	
Pişmanlıklar Üzerine Konuşuyoruz	70
Görsel-İşitsel, İkinci Bölüm	77
Profesör	80
DÖRDÜNCÜ SALI	
Ölüm Üzerine Konuşuyoruz	87

BEŞİNCİ SALI	
Aile Üzerine Konuşuyoruz	96
ALTINCI SALI	
Duygular Üzerine Konuşuyoruz	106
Profesör, İkinci Bölüm	114
YEDİNCİ SALI	
Yaşlanma Korkusu Üzerine Konuşuyoruz	120
SEKİZİNCİ SALI	
Para Üzerine Konuşuyoruz	127
DOKUZUNCU SALI	
Sevginin Seyri Üzerine Konuşuyoruz	134
ONUNCU SALI	
Evlilik Üzerine Konuşuyoruz	145
ON BİRİNCİ SALI	
Kültürümüz Üzerine Konuşuyoruz	154
Görsel-İşitsel, Üçüncü Bölüm	162
ON İKİNCİ SALI	
Bağışlayıcılık Üzerine Konuşuyoruz	166
ON ÜÇÜNCÜ SALI	
Mükemmel Bir Gün Üzerine Konuşuyoruz	173
ON DÖRDÜNCÜ SALI	
Vedalaşma Günü	181
Mezuniyet	186
Sonuç	189

Teşekkür

Tüm hatıraları, özverileri ve rehberlikleri için Charlotte, Rob ve Jonathan Schwartz'a, Maurie Stein'a, Charlie Derber'e, Gordie Fellman'a, David Schwartz'a, Haham Al Axelrad'a, Mori'nin tüm meslektaşları ve dostlarına teşekkür etmek isterim. Editörüm Bill Thomas'a bu projeyi gerçekleştirirken gösterdiği titizlikten dolayı şükranlarımı sunarım. Ve her zaman olduğu gibi, bana kendimden daha fazla güvenen David Black'e sonsuz teşekkürler.

Müfredat

~ Yaşlı profesörümün hayatındaki son sınıfı haftada bir evindeki çalışma odasında, bir Japon gülünün pembe yapraklarını döktüğü pencerenin önünde geçti. Sınıf salı günleri kahvaltıdan sonra toplanıyordu. Konu hayatın anlamıydı. Ders kişisel deneyimlere dayanılarak anlatılıyordu.

Herhangi bir not sistemi olmamasına karşın, her hafta sözlü sınav yapılıyordu. Sınavda başarı sağlayabilmek için hem sorulara yanıt vermeniz, hem de kendi sorularınızı üretmeniz gerekiyordu. Profesörünüzün kafasını yastıkta uygun ve rahat bir noktaya yerleştirmek, gözlüklerini burun köprüsüne oturtmak gibi fiziksel performanslar göstermeniz de bekleniyordu. Ona bir elveda öpücüğü vermek size artı puan kazandırıyordu.

Ders kitabı yoktu. Konu başlıkları; sevgi, çalışma, toplum, aile, yaşlanma, bağışlama ve en son ölüm idi. Son ders çok kısaydı; sadece birkaç sözcükten ibaretti.

Mezuniyet töreni yerine bir cenaze töreni düzenlendi.

Final sınavları yerine tüm öğrenilenler üzerine uzun bir rapor yazmanız gerekiyordu. Aşağıda bu raporu bulacaksınız.

Profesörümün son sınıfı tek bir öğrenciden oluşuyordu.

O öğrenci bendim.

1979 baharının son günleri; sıcak, yapış yapış bir cumartesi öğleden sonrası. Hepimiz kampüsün çimleri üzerinde, açılır kapanır tahta sandalyelere yan yana oturmuşuz. Üzerimizde mavi cüppeler var. Uzayıp giden söylevleri dinliyoruz. Sabırsızlanıyoruz. Tören bittiğinde artık Massachusetts, Waltham'daki Brandeis Üniversitesi'nin resmi mezunlarıyız. Çoğumuz çocukluktan erişkinliğe henüz adım atmış durumdayız.

Tören sonrası en sevdiğim öğretim üyelerinden Mori Schwartz'ı bulup ailemle tanıştıyorum. Mori her an rüzgâr kendini alıp götürcekmış gibi temkinli, küçük adımlarla yürüyen, kısa boylu ufak tefek bir adam. Mezuniyet günü cüppesinin içinde pırıl pırıl yeşil mavi gözleri, alınına düşen seyrelmeye yüz tutmuş beyaz saçları, kocaman kulakları, üçgen burnu ve püskül püskül gri kaşlarıyla İncil'den bir peygamber ile Noel cücesi karması bir şeye benziyor. San ki birisinden yumruk yemiş gibi, üst dişleri çarpık, alt dişleri de içe bükük olmasına rağmen, gülümsediğinde, kendinizi ona hayatında duyduğu en güzel fıkrayı anlatmış gibi hissediyorsunuz.

Anneme ve babama bütün derslerine girdiğimi söylüyor. "Çok özel bir oğlunuz var" diyor. Utanarak yere bakıyorum. Ayrılmadan önce profesrme bir gün önce bir alışveriş merkezinden satın aldığım, üstünde ad ve soyadının ilk harfleri yazılı deri bir evrak çantası armağan ediyorum. Onu unutmak istemiyorum. Belki de onun beni unutmasını istemiyorum.

"Mitch, sen iyi öğrencilerimdensin" diyor mutlulukla çantasını incelerken. Ardından beni kucaklıyor. İncecik kollarını sırtımda hissediyorum. Boyum ondan daha uzun. Sanki ben babayım, o da çocuk.

Bana sarılırken kendisini arayıp aramayacağımı soruyor; hiç tereddütsüz, "Tabii" diyorum.

Geri çekildiğinde, ağladığını görüyorum.

Ders Özeti

Ölüm fermanı 1994 yazında geldi. Mori uzun zamandan beri vücudunda garip şeyler olduğunu seziniyordu. Dans etmeyi bıraktığı gün bunun farkındaydı.

Benim yaşlı profesörüm dans etmeyi hep çok sevmiştir. Hangi tür müzik olduğu önemli değildi. Rock and roll, big band ya da blues. Hepsinden hoşlanırdı. Neşeyle gözlerini kapar ve kendi ritim anlayışına uygun sallanır dururdu. Dansı her zaman göze hoş görünmezdi. Bir dans partnerine de ihtiyacı yoktu. Mori kendi başına dans ederdi.

Her Çarşamba, "Özgür Dans" diye bir şey için Harvard Meydanı'ndaki o kiliseye giderdi. Kilisede rengârenk ışıklar ve gürültülü ses yükselticiler vardı. Mori üzerinde beyaz tişörtü ve siyah eşofman altı, boynuna bir örtü sarılı, çoğunluğunu öğrencilerin oluşturduğu diğer dansçıların arasından süzülür ve hiç ayırım yapmadan o anda ne çalmaya başlarsa o müzikle dans ederdi. Jimmy Hendrix çalarken lindi dansı yapardı. Kıvrılır, döner, sırtından ter boşalınca kadar amfetamin almış bir orkestra şefi gibi kollarını sallardururdu. Oradakilerin hiçbiri Mori'nin yıllarını sosyoloji bilimine adanmış, birçok değerli kitaba imza atmış, saygıdeğer bir üniversitede öğretim üyesi olarak çalışan bir sosyo-

loji doktoru olduğunu bilmezdi. Herkes onun yaşlı bir kaçık olduğunu düşünüyordu.

Bir keresinde bir tango kaseti getirip çaldırtmıştı. Müzik salonu çınlatmaya başlayınca dans pistini ele geçirmişti. Kara sevdaya tutulmuş kızgın bir Latin âşık gibi bir oraya bir buraya koşuşturmuştu. Dans bitince herkes onu çılgınca alkışlamıştı. O dakikanın içinde sonsuza kadar kalabilirdi.

Fakat daha sonra dansı bıraktı.

Altmış yaşında astıma yakalandı. Nefes alma güçlüğü çekmeye başladı. Bir gün Charles Nehri'nin kenarında yürürken soğuk bir hava akımı neredeyse boğulmasına neden oluyordu. Hemen hastaneye kaldırıldı ve adrenalin iğnesi vuruldu.

Bu olaydan birkaç yıl sonra yürüme güçlüğü başladı. Bir dostunun doğum günü partisinde anlaşılmaz bir şekilde sendeledi. Bir başka akşam sinema çıkışı merdivenlerden yuvarlandı. Etraftakiler şaşırıp kalmıştı.

Biri, "Oksijen! Oksijene ihtiyacı var!" diye bağırdı.

Ne de olsa, Mori altmış yaşlarına merdiven dayamıştı, "Yaşlılık işte" deyip kolundan tutarak kalkmasına yardımcı oldular. Bizlere oranla kendisiyle çok daha fazla temas kuran birisi olan Mori, bunun "sadece yaşlılık"tan daha ciddi bir şey olduğunun farkındaydı. Hep bitkindi. Uyuma güçlüğü çekiyordu. Uyumayı başarabildiği zamanlarda da rüyasında ölmekte olduğunu görüyordu.

Bir çok doktora gitti. Doktorlar kan tahlili, idrar tahlili yaptılar. Makatından bir aletle girip bağırsaklarının içine baktılar. Hiçbir şey bulunamayınca doktorlardan biri, Mori'nin baldırından alınacak bir parçanın kas biyopsisini iste-

di. Laboratuvar sonuçları nörolojik bir sorunu işaret ediyordu. Daha farklı testlere tabi tutmak için Mori'yi hastaneye yatırdılar. Bu testlerden birinde Mori'yi bir çeşit elektrikli sandalye diyebileceğimiz bir alete oturtular ve elektrik akımı vererek vücudun nörolojik tepkilerini ölçtüler.

"Biraz daha incelemeliyiz" dedi doktor sonuçları aldıktan sonra.

"Niçin" diye sordu Mori. "Ne oldu?"

"Emin değiliz. Sizin işiniz yavaş gidiyor."

"İşiniz yavaş gidiyor" da ne demektir? Ne demeye çalışıyorlardı?

1994 yılının Ağustos ayında sıcak ve nemli bir gün, Mori karısı Charlotte ile nöroloji uzmanına gitti. Uzman haberi vermeden onlardan oturmalarını rica etti. Mori'nin hastalığı ALS idi ya da uzun ismiyle Amiyotrofik Lateral Skleroz. Lou Gehrig'in hastalığı; nörolojik sistemi kısa zaman içinde tamamıyla çökerten acımasız bir hastalık.

Bilinen bir tedavi şekli yoktu.

"Peki, bu hastalığa nasıl yakalandım?"

Bu sorunun da yanıtı yoktu.

"Peki ölümcül mü?"

Evet.

"Yani ölecek miyim?"

"Çok üzgünüm, ama evet."

Nöroloji uzmanı iki saat kadar Mori ve Charlotte ile oturdu ve sabırla tüm sorularını yanıtladı. Muayenehaneden ayrılırken, sanki yeni bir banka hesabı açmışlar gibi, ellerine ALS ile ilgili minik broşürler tutuşturuldu.

Dışarıda güneş pırıl pırıl parlıyordu. İnsanlar günlük işlerini yapıyorlardı. Bir kadın para atmak için parkmetreye yöneldi, bir diğeri metroya. Bir başka kadın ise alışveriş torbalarını arabasına yerleştiriyordu. Ve tüm bunlar olup bitirken Charlotte'un kafasından milyonlarca soru geçiyordu: *Acaba ne kadar zamanımız kaldı? Yaşamımıza nasıl devam edeceğiz? Masrafların altından nasıl kalkacağız?*

Bu arada yaşlı profesörüm hayatın normal akışında devam etmesine şaşırılmıştı. *Dünyanın durması gerekmiyor mu? Bana neler olduğundan haberleri yok mu?*

Dünya durmadı, hatta hiç umursamadı. Mori arabasının kapısını güçsüzce açmaya çalışırken, kendisini kocaman karanlık bir deliğe düşüyormuş gibi hissetti.

"Şimdi ne olacak?" diye düşündü.

Yaşlı profesörüm sorularına yanıt ararken hastalık her gün vücudunun bir başka bölümünü ele geçiriyordu. Bir gün arabayı garajdan çıkarmaya çalışırken fren pedalına basacak güce sahip olmadığını fark etti. Bu onun araba kullanmasını noktaladı.

Tökezlemeleri sıklaştığı için bir baston satın aldı. Bu, özgürce yürüebilmesinin sonuydu.

Yüzme havuzuna gitti ve kollarında üstündekileri çıkaracak kadar güç olmadığını fark etti. Böylece ilk bakıcısını işe almak zorunda kaldı. Bu teoloji okuyan Tony adında bir öğrenciydi. Tony, Mori'nin mayosunu giyip çıkarmasına ve havuza girip çıkmasına yardımcı oluyordu. Çevredeki diğer yüzücüler onlara bakmıyor, kendi işleriyle uğraşiyor gibi

yapıyorlardı, ama gerçekte gözücuyla Mori'yi izliyorlardı. Böylece Mori'nin özel hayatı da noktalanmış oldu.

1994 sonbaharında Mori tepeler üzerine kurulu Brandeis kampüsünde son dersini verdi. Kuşkusuz, bundan kaçınabilirdi; üniversite yönetimi böyle bir kararı anlayışla karşılardı. O kadar insanın önünde sıkıntı ve acı çekmenin ne anlamı vardı? Evde oturup hayatını düzenleyebilirdi. Ama işini bırakmak Mori'nin aklının köşesinden bile geçmemişti.

Bunun yerine, otuz yıllık yuvasına, sınıfa topallayarak girdi. Baston yardımı ile yürüdüğü için masasına ulaşması biraz zaman aldı. Sonunda masaya ulaşıp oturmayı başardığında burnunun ucundan gözlükleri kayıp düştü. Kafasını kaldırdı ve şaşkın gözlerle kendisini seyreden öğrencilere seslendi:

"Arkadaşlar, sanırım hepiniz sosyal psikoloji dersi için buradasınız. Ben bu dersi yirmi yıldır öğretiyorum. İlk kez böyle bir şeyi öğrencilerime söylemek zorunda kalıyorum; bu dersi seçmiş olmanız riskli bir durum, çünkü benim ölümcül bir hastalığım var. Bu dönemi tamamlayacak kadar yaşamayabilirim.

"Eğer bu sizin için bir sorun oluşturuyorsa, dersi bırakma kararınızı anlayışla karşılarım."

Mori, öğrencilerine gülümseyerek baktı.

Bu, sırrının sonuydu.

~ ALS hastalığı sürekli yanan bir mum gibidir. Sinir sistemini eritir ve vücudu bir parafin yığınına çevirir. Çoğu zaman ayaklardan yukarıya doğru çıkar. Kalça kaslarının

kontrolü kaybedildiğinde kişi artık ayakta duramaz. Ardından gövde kaslarının kontrolü kaybedilir ve kişi artık oturamaz. Eğer halen hayatta ise, boğazına takılı bir tüpten nefes alıp verir ve dipdiri ve tamamen canlı olan ruh, aynen bilim kurgu filmindeki kendi derisi içinde donup kalmış yaratık gibi, zayıf bir kabuk içine hapsolür ve sadece gık gık gibi sesler çıkarabilir ya da gözlerini kırabilir. Bu, hastalığa yakalandıktan en geç beş yıl sonraki durumdur.

Mori'nin doktorları iki yılının kaldığını tahmin ediyorlardı.

Mori ise zamanının daha az olduğunu biliyordu.

Yaşlı profesörüm çok önemli bir karar almıştır; bunun temellerini daha başının üzerinde kılıç sallanır halde doktorun muayenehanesinden çıkarken atmaya başlamıştı: *Kendimi bırakıp yok olmayı mı bekleyeceğim, yoksa kalan zamanımı en iyi şekilde mi değerlendireceğim?*

Hayır, yok olup gitmeyecekti. Ölüyor olmaktan utanmayacaktı.

Bir bilim insanına yakıştır biçimde, ölümü son projesi haline getirecekti; bu araştırma son günlerinin odak noktası olacaktı. Nasılsa herkes öleceğinden, kendisi üzerinde bir çalışma çok yararlı olacaktı. Hem araştırmacı, hem de araştırma konusu. İnsandan bir ders kitabı: *Yavaş ve sabırlı ölümümde beni inceleyin. Bana neler olacağına bakın. Benimle birlikte öğrenin.*

Mori yaşam ve ölüm arasındaki son köprüyü geçerken bu yolculuğu anlatacaktı.

~ Sonbahar dönemi çok çabuk geçti. Aldığı ilaçların sayısı arttı. Tedavi gündelik bir olay haline geldi. Hemşireler eve gelip Mori'nin titreyen bacaklarına fizik tedavi uyguluyor, kaslarını aktif tutabilmek için kuyudan su çeker gibi bacaklarını bir ileri bir geri hareket ettiriyorlardı. Hissettiği sürekli ve yoğun sertleşmeyi rahatlatmak için haftada bir masaj uzmanları geliyordu. Meditasyon öğretmenleriyle çalışmaya başladı. Gözlerini kapatıyor ve tüm düşüncelerinden sıyrılıp sadece "nefes al, nefes ver" tümcesine odaklanıyordu.

Bir gün bastonuyla kaldırıma çıkmaya çalıtırken caddeye yuvarlandı. Baston yerine tekerlekli yürüme aracı kullanmaya başlamak zorunda kaldı. Hızla güçten düştüğü için tuvalete gidip gelmek onu çok yoruyordu; tuvaletini lazımlığa yapmaya başladı. Bunu yaparken kollarından destek almak zorundaydı; bu yüzden bir başkasının lazımlığı tutması gerekiyordu.

Özellikle onun yaşındaki insanlar böylesi durumlardan rahatsız olurdu. Ama benim yaşlı profesörüm Mori ne yaşlılarına ne de birçoğumuza benziyordu. Eski meslektaşları ziyarete geldiğinde onlara, "Şimdi tuvaletimi yapmam gerekiyor. Bana yardımcı olabilir misin? Bundan rahatsızlık duymazsınız, değil mi?" diyordu.

Onlar da, bunu yapmaktan hiç rahatsızlık duymamalarına şaşıyorlardı.

Aslında Mori, sayıları giderek artan ziyaretçilerine hoşça zaman geçiriyordu. Ölüm, ölümün gerçekte ne anlama geldiği, toplumların ölümün ne anlama geldiğini bilmeden ondan korku duymaları gibi konular üzerine tartışma grup-

ları oluşturmuştu. Dostlarından, eğer kendisine gerçekten yardımcı olmak istiyorlarsa, sempati göstermelerini değil, daha sık ziyaretine gelerek ya da telefon ederek, daha önce de olduğu gibi, sorunlarını kendisiyle paylaşmalarını istiyordu; Mori hep mükemmel bir dinleyici olmuştu.

Tüm yaşadıklarına karşın sesi her zaman olduğu gibi güçlü ve davetkardı ve kafasında milyonlarca ilginç düşünce titreşiyordu. Sanki, "ölüyor" sözcüğünün "işe yaramaz" sözcüğüyle eş anlamlı olmadığını kanıtlamayı kafasına koymuştu.

Yılbaşı geldi ve geçti. Kimseye söylememiş olmasına karşın, Mori gelen yılın hayatının son yılı olacağını biliyordu. Artık tekerlekli sandalye kullanıyor ve sevdiği tüm insanlara ulaşabilmek için zamanla yarışıyor. Üniversiteden bir dostu kalp krizinden ölmüştü. Mori onun cenaze törenine katıldı, eve döndüğünde sinirleri çok bozuktu.

"Ne kadar yazık!" dedi. "İnsanların hakkında söylediği o güzel şeyleri duyma şansı olmadı."

Mori'nin daha iyi bir fikri vardı. Bir takım telefon görüşmeleri yaptı. Soğuk bir pazar öğleden sonrası evinde, akrabaları ve dostlarından oluşan küçük bir toplulukla bir "canlı cenaze töreni" düzenledi. Herkes konuştu. Yaşlı profesörüne saygılarını sundular. Bazıları ağladı. Bazıları güldü. Bir kadın şu şiiri okudu:

*"Sevgili canım kuzenim,
Zaman içinde süzülürken sen,
Tıpkı dev bir çınar gibidir yaşlanmak bilmez yüreğin,
Katman katman genişleyen."*

Mori onlarla birlikte ağladı, onlarla birlikte güldü. Sevdiğimiz insanlara, söylemeye hiç fırsat bulamadığımız o içten şeylerin tamamını o gün herkese söyledi Mori. "Canlı cenazesi" tam istediği gibi oldu.

Ancak Mori henüz ölmemişti.

Üstelik, hayatının en olağandışı bölümü henüz başlıyordu.